

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la:

Administrațiunea tipografiei archidiecezane, Sibiu, strada Măcelarilor 47,
și la expedițiunea de inserțiuni Haasenstein & Vogler in Viena, Praga, Budapesta etc. etc.

Corespondențele sînt a se adresa la:

Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 37,
Epistole nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru
fie-care publicare.

Bilanț politic.

V.

Succesul cel cu legea pentru înarticularea națiunii și confesiunilor române, se pare, că pre unii dintre reprezentanții Românilor de atunci i-a încurajat prea tare, pre alții i-a făcut să creadă că au nise mari daruri politice. Credința aceasta a născut în cesti din urmă convingerea, că ei sînt harnici de a fi conducători politici, iară curagiul celor dintăiu i-a făcut să fie mai cu puțin scrupul la votarea proiectelor ce li se presenta. Fără de cauzele aceste psihologice nu ne putem închipui neîngrigirea reprezentanților Români din acele timpuri și ușurătatea, cu carea au negles legea electorală, care s'a prezentat dietei ca proiect, s'a desbătut și subscernut spre sancționare și cu toate aceste a rămas proiect, și de altă parte iarăși nu ne putem explica cum s'a putut vota de reprezentanții poporului român, adoratori puternici ai autonomiei transilvane, d. e. strămutarea tribunalului suprem (curtea de casațiune) din Transilvania la Viena. Astăzi se face multă paradă cu autonomia Transilvaniei chiar de acei cari la 1863/4 spriginiau astfel de centralisări indirecte, la Viena, din tot sufletul, ca să tăcem de mergerea la Reichsrath, carea încă învoalvă o reducere a legislațiunii autonome transilvănene. Atunci votau autonomistii radicali de astăzi, ca bietul Transilvănean în cauze apelate la instanța din urmă să se pună pe drumul de fer ce în țară lipsea încă și să meargă la Viena să apeleze.

Curagiul și credința despre care amintirăm mai sus fură exploatare de minune de sufletul cancelariei aulice transilvane, de bar. Reichenstein. Din intrigele semănate de acesta s'au născut înstrăinarea metropolitului Șaguna de dietă și a unora dintre membrii dietei de densusul. Tot în timpul acela se trimeteau „popii“ la „moltivelnicele“ și „patrafirele“ lor și li se

recomanda a se lăsa de politică, pentru că politica numai era de nasul lor. La a cui adresă erau aceste îndreptate nu e de lipsă a spune. Când am intra în amenunțele evenimentelor de pe atunci, pe lângă atingerea prea tare a rănilor din trecut, am mai anticipa lucruri, cari se vor da publicității în curînd în opuri scrise mai pe larg. Pentru scopul acestor șiruri va fi de ajuns și atât pentru ca să ne putem explica și mai bine cele ce au urmat mai târziu.

În luna lui Iunie din 1865 a început a vesteji foarte repede sistemul sub care era adăpostită dieta Transilvaniei. În luna lui August în 28 dieta transilvană era desființată și la 1 Septembrie a urmat convocarea altei diete la Cluj pe baza articolului XI de lege din 1791, cu scop de a vedea legea de uniune.

Problema Românilor din Transilvania nu era ușoară. Românii se trezesc ca dintr'un vis, unii amăgiți, alții cu totul desamăgiți. Unii nu și puteau explica cum se poate, una ca aceasta, alții cari aveau și prevedere se veșură desamăgiți față cu virtutea politică a Românilor din timpul dela începuturile luptei naționale. Orientarea pentru Români era acum un lucru foarte greu, pentru că suspiciunile ce se aruncaseră și se aruncau mereu asupra conducătorului de odinioară clătinaseră încrederea aproape în toți Românii. Este lucru omenesc, ca rēul să se respândească și să prindă și rădăcini mai îngrabă.

Metropolitul Șaguna, de și îl durea foarte de cele ce vedea că au resărit din desbinarea de sub decursul dietei desființate, vedend'vehemența cu care era atacat din părțile care doară mai mult din nesciință decât din rea credință i invidiau conducerea, s'a cotras, pronunțand memorabile cuvinte: *Flere possem sed juvare non.*

Pericolul inșe devenea din și în și mai învederat și Românii transilvăneni erau chiamați acum să aperse ce

au fost câștigat mai nainte, pentru ori ce eventualitate. Asupra acestui punct însă au fost mari divergențe și adecă ca să spunem lucrul fără forme, în firea lui, era divergența: să aperse Românii cauza lor în dieta din Cluj sau să o lase în mila sfântului până vor veni vremi mai bune?

Metropolitul Șaguna, vedend că chaosul nu se mai termină și că cei ce îl invidiau și indirect i protestau conducerea națională nu fac alta decât emit în lume idei pripite, fără a le reduce la o raționare matură și bine precugetată, aușind numai văierări, dară nu un cuvânt măcar care să însufle cuiva o încredere durabilă; de altă parte vedend că rēul e atât de mare încât și promisiunile de la locuri mai înalte în favorul Românilor erau în pericol, s'a pus eară în fruntea trebei, fiind urmat de toți deputații și regalității români, căți se străcuraseră în dieta din Cluj: afară de unul!

De nou se înalță inima românească, deși în impregiurări foarte grele, când aude resunand din sala dietei celei de revisiune (1865) cuvinte românești ca aceste:

„Tocma pentru că sum om constituțional am venit la dieta aceasta, urmând convingerei mele proprii, ca să dovedesc că am și eu puțină pricepere de constituționalism, legalitate și consecuențele acestora. Bine, suntem la dietă, cu toate că me ved silit a mărturisii, că modul în care este compusă această dietă nu este chiar constituțional și de aceea nici căi sum amicul ei....“

„De aceea doresc ca om constituțional ca înainte de a vorbi la obiect, să se înființeze o dietă pe baza constituțională...“

Aceste le și dicea metropolitul Șaguna în conferența dietală din 1865, care a premers ședinței III. În ședința această însă a surprins fericitul metropolit pe majoritatea maghiară cu un fulminant, care la început tratează cestiunea de dreptul public tran-

silvan, ce densusul susținea că culminează în I art. de lege al anului 1863/4, în decurs arată inicitatea basei pe care este conchemată dieta din Cluj și ilegalitatea acestei diete și încheie cu următoarea moțiune:

„Înalta dietă să binevoiască a vota cătră tron o adresă prea umilită cu rugarea, ca Maj. S. c. r. apostolică să se îndure,

1) a sancționa legea electorală prelucrată constituționalmente prin dieta anului 1863 și 1864 la propunerea regească și ascernută spre prea înalta sancționare;

2) a conchema apoi pe basa acestei legi electorale dieta spre tratarea propusețiunii regesci privitoare la revisiunea articolului întâiu de lege din 1848, despre uniunea Ardealului cu Ungaria.“

Majoritatea maghiară a dietei, aflăm într'o corospondență din acele timpuri, a rămas înmărmurită și amuțită încât puteai auđi o muscă sburând prin sala dietei, atât de cu putere a fost asupra maiorității maghiare tunetul român. Românii cari au luat parte la acea dietă își au făcut datoria, spriginind cu discursuri bine motivate moțiunea fericitului metropolit. Însă ce folos; căci n'a trecut mult, nici anul și unii chiar dintre acestia s'au făcut necredincioși actului subscris de densusii, adecă adresei române pe baza propunerii citate, bătand păstorul național pentru ca națiunea să se resfire în toate părțile. Și toate aceste din cauză, — să ni se permită de astădată o expresiune neobicinuită în coloanele noastre, — pentru că nu se puté vedea îndată succesul așa după cum se și dice, că pretindea Țiganul să și vadă sărindariul.

Revista politică.

Sibiu, în 17 Ianuarie.

Valurile desbaterei în senatul imperial din Viena s'a aședat. Cu o mică maioritate, tractatul dela Ber-

FOIȚA.

Esposițiunea dela Paris.

VI.

Parisul monumental.

Piața Bastillei și columna Iuliană. — Piața și columna Vendôme. — Louvre și Tuileries: Arcul de triumf și ruinele. — Museele Louverului: în specie artefactele Egiptului, Assiriei și Phoeniciei, museele de sculpturi și de picturi. — Ceva despre viața socială în Paris.

(Urmare).

În sala Minervei se află „Pallas de Velletri“, adecă cea mai imposantă statuă, ce a avut o Minerva în anticitate, și tot aci vedem renumita statuă: „Venus iese din scaldă.“ Într'altă sală ne surprinde statuă musei tragediei: „Melpomene“, carea pentru frumșeța încreștiturelor hainelor sale este una din cele mai însemnate sculpturi din Louvre. Dar culmea tuturor artefactelor lumii este renumita statuă „Venus de Milo“, aflată fără mâni între ruine în Grecia; fața acestei statue este o minune în sculptură, pentru că, deși este de marmoră, ea exprimă cea

mai frumoasă armonie de demnitate spirituală și de sensualism nobil. În celelalte sale ne-au mai atras atențiunea: „Hercules cu fiul seu Telephos și lângă densusii Hinduana (care a nătrise pe Telephos în copilărie),“ apoi sarcofagele splendide ale împăraților romani, specialminte un sarcofag grandios decorat cu sculpturi, ce în 4 scene înfățișază „Resbunarea Medeei,“ adecă: Glauca capetă la cununia sa o haină inveninată dela copiii Medeei, veninul își face efectul și Glauca se ridică de pe culcuș consumată de dureri mortale, pe când tatăl ei rămâne încremenit la vederea acestor suferințe, Medea își ucide copiii, Medea dispăre pe o căruță trasă de bălauri.

Numele autorilor acestor opuri antice de renume universal sînt în cea mai mare parte necunoscute.

În „museul de sculpturi din evul mediu“ brilează statuele de Anguier, Gaujon și Pilon, cari glorifică viața regilor și reginelor Franței, și preste toate se înalță statuele celebrului Michel Angelo, specialminte

grupa minunată ce representă „Captivii;“ iar în „Museul de sculpturi moderne“ se destinge între toți artistii Puget, pe carele Francezii îl numesc „Rubensul sculpturii și Michel Angelul frances;“ grupa sa: „Perseus eliberează pe Andromache“ este de o perfecțiune și frumșeță extraordinară, asemenea „Amor și Psyche etc.“

Mai există multe musee, ce însă le înșir numai nominal; museul de chaleografie sau de gravuri, museul de bronz, de marină, museul japanes, chinez și museul renascerii etc. Dar cel mai interesant dintre toate museele Louvreului este „Galeria de picturi“, carea dimpreună cu museele de sculpturi formează splendoarea acestor colecțiuni imense. Toate scolile de pictură, toate direcțiunile și epocile acestei celei mai atrăgătoare dintre artele belle, sînt reprezentate într'o abundență ameșitoare. Deci acela, carele a petrecut numai câte-va oare în această galerie colosală, cum ar puté fi în stare de a compune un conșpect general, fie acesta cât de mare, asupra miilor de picturi ce toate's a-

lese și mai toate's cap de opere! Din această cauză eu acum nu pot face alt ceva mai bun, decât numai să amintesc nominal pe unii din cei mai celebri pictori ai diferitelor scoale precum și câte unul din tablourile cele mai renumite, iar scopul acestui resumat de tot concis nu este altul, decât numai a introduce pe acei onorați lectori, cari încă n'au avut ocaziune se cerceteze o galerie de picturi clasice și astfel să studieze practice prestațiunile admirabile în arta de pictorit, și a'i introduce cel puțin în cunoascerea nominală a celebrităților de pe terenul picturii.

Între operele scoalei italiene ne impune înainte de toate cea mai mare icoană a galeriei: „Nunta dela Cana“ de Paolo Veronese, un tablou gigantic, înalt de 7 și lat de 10 m, al căru preț face un milion de franci, poate pentru că persoanele depinse pe acest tablou sînt cei mai renumiți contemporani ai autorului: Carol V, Sultanul Soliman I, Francisc I, Eleonora de Austria regina Franței etc. Admirabile mai sînt:

lin s'a încuviințat. După ce a vorbit vorbitorii generali contele Corolini (pro) și Dr. Sturm (contra) a luat cuvântul dep. Suess ca raportor al majorității și în stersit dep. Herbst ca raportor al minorității. Urmând votarea, propunerea lui Pacher (a se trece la ordinea zilei) se respinge cu 203 contra 58 voturi; propunerea lui Dunajewski (a se lua tratatul simplu la cunoscință) prin votare nominală se respinge cu 181 contra 90 voturi (ministrii au votat pentru propunere); propunerea minorității (încuviințarea motivată a tratatului) reprezentată prin Herbst se respinge cu 172 contra 78 voturi; propunerea majorității (încuviințarea simplă a tratatului) prin votare nominală se primește cu 154 contra 112 voturi. În sfârșit s'a primit și partea primă a rezoluției lui Scharschmid.

Precum ne spune „Bud. Cor.“ guvernul român a dat prin o notă declarația, că acceptează în principiu propozițiunile guvernului unguresc în cauza imbucărilor drumurilor de fer. În urma acestei declarațiuni guvernul unguresc a trimis guvernului român proiectul unei noue convențiuni rugându-l a-și da cât mai în grabă părerea, de oare ce încheierea convențiunei recere oare-cari dispozițiuni legislative, ce reclamă un timp mai îndelungat.

„Nordd. Allg. Ztg.“ desmintește scirea, că consiliarul intim de legațiune Iasmund va pleca la București ca reprezentant diplomatic și adaugă, că trimiterea unui agent diplomatic la București atârna dela condițiuni, cari până acum nu s'au împlinit.

În Franța criza continuă. Se vorbește că Mac-Mahon ar fi declarat în consiliul de ministri, că în cesiunea comandelor militare nu-și va schimba părerea, mai bine demisionează.

În Constantinopole s'a tulburat iarăși populațiunea. Conjurațiuni peste conjurațiuni a oăror sfârșit este destituirea unui sau altui pașă. În privința tratatului de pace între Rusia și Poartă spune „Pol. Corr.“ că părțile contrahente s'ar fi unit în următoarele puncte: Despăgubirea de resboiu, 170 milioane ruble, se va plăti în rentă de hârtie. Despăgubirea pentru prizonierii turcesci se va socoti numai până la încheierea tratatului dela Berlin; desțertarea Traciei are se urmeze 6 săptămâni după încheierea acestui tratat. „Pesti Naplo“ colportează scirea, că ambasadorul Austriei la Constantinopole contele Zichy va fi înlocuit prin Kallay.

Proiectul de lege,

pentru instrucțiunea obligătoare a limbii maghiare în scoalele populare.

În numărul 3 din anul curent al st. jurnal „Telegrafului Român“ s'a publicat un proiect de lege, pe care ministerul reg. ung. intenționează a-l prezenta dietei spre al ridica la valoare de lege. Acest proiect privește instrucțiunea obligătoare a limbii maghiare în scoalele populare din Ungaria și pe cât de nevinovat apare el după puținele cuvinte ce l'introduc pe atât de periculos este el pentru toți cetățenii nemaghiari din Ungaria și cu deosebire și pentru noi Români, căci el cuprinde nu numai un nou atentat asupra egalei îndreptățiri a naționalităților din Ungaria, ci jighește chiar în modul cel mai dureros interesele limbii noastre naționale și autonomia confesiunei noastre, garantată prin legea fundamentală a statului ungur.

În fața unui pericol atât de iminent este datoră publicisticii în prima linie, a combate în contra unei astfel de încercări funeste a celor dela putere și a arăta relele urmări, ce poate avea pentru țara întreagă o jignire atât de bruscă a intereselor celor mai legitime ale majorității populațiunei din Ungaria.

Ce intenționează regimul, resp. Maghiarii prin acest nefericit proiect, pe care ați mâne poate îl vor ridica la valoare de lege? În rândul prim, după cum spune apriat proiectul, ca toți cetățenii statului, fie ei de ori ce naționalitate, să aibă rara fericire de a ști după vr'o câți-va ani ceti și scrie bine limba statului, ori simt, ori nu simt ei înșiși trebuința după aceasta fericire. Al doilea scop, destul de rău mascat, ca cine-va să nu'l cunoască, este: ca pe această cale să câștige limbii și literaturii maghiare prin mijloace artificioase, în detrimentul celorlalte limbii din patrie, o supremație nemeritată și astfel se prepare cu încetul pe locuitorii nemaghiari din Ungaria, pentru maghiarizare, o utopie după care mult își bat capul confrății nostri maghiari.

Scopul arătat avea ne dovedesce de nou, că Maghiarii sunt răi cunosători în materie de psihologie și pedagogie, iar scopul mascat ne dovedesce, că ei sunt tot așa de răi cunosători în materie de istorie și politică. Succesele momentane, dobândite de ei până acum pe terenul politic, fiind numai succese părute, nu înse adevărate și durabile nu desminte adevărul celor afirmate.

Răi psihologi sunt Maghiarii nostri, dacă cu o nepăsare suverană nebagând în samă legile naturale ale

desvoltării spiritului individului și al popoarelor, cred că vor pute trage o dungă preste acestea legi eterne spre a impune prin forță cetățenilor nemaghiari iubirea și aplecarea spre limba lor maghiară; viața simțimintelor este tocmai acea parte a vieții spirituale asupra cărei mai puțină influință poți câștiga prin forță. Și la individ ca și la popoare simțimintele de iubire și aplecare unul spre altul se pot cultiva numai prin o purtare cu iubire, care cruță legitimele aspirațiuni ale aceluia, asupra cărui voim să dobândim oare-care influință. Cumcă purtarea Maghiarilor față de noi nu a purtat și nu poartă acest criteriu, ci din contra criteriul urei și dujmăniei, cine o va pute nega, care a privit cu ochii deschiși modul cum au pus ei în lucrare legea despre egală îndreptățire a naționalităților din Ungaria, și modul cum au respectat ei autonomia bisericii noastre garantată prin lege?!

Pe cât de răi psihologi sunt confrății nostri Maghiari, tot atât de răi pedagogi sunt, cu toate că ei fac foarte mult svon cu progresele dobândite de ei pe câmpul instrucțiunei publice. Nu tot ce strălucesc e aur, și adevăratul progres în cultură nu consistă numai în numărul relațiunei mare al copiilor ce umblă la școală și știu puțin ceti și scrie, ci mai cu samă în înmulțirea fondului de idei sătoase și de cunoștințe folosite în capetele acelor copii, fitori cetățeni a-i statului. Acei cari au avut ocaziune a cunoaște elevi dela diferite institute, se vor fi convins că în timpul erei noastre constituționale ungare, tocmai elevii dela institutele de stat nu rangiază între cei dintâi pentru că la aceste institute pare a se căuta mult prea mult la idea maghiarismului, și numai în linia a doua la scopul adevărat al institutelor de învețământ. Mijlocul cel mai proaspăt, ales de Maghiari, pentru respândirea culturii prin introducerea limbii maghiare ca obligătoare în toate scoalele populare ne ilustrează de nou acest fapt. Pentru realizarea dorinței lor de predilecțiune ei jertfesc binele și progresul comun. Căci ce poate fi alta de cât o împedecare a îmbogățirii fondului de cunoștință folosite la copii, o împedecare a progresului, când frații Maghiari vor să ceară prin lege ca copiii de țeran în 4—6 ani, cât petrec în școala poporală, să învețe atâta maghiaresc în cât se poată ceti și scrie, va să dică să știe bine aceasta limbă? Pentru a ajunge la perfecțiunea cerută de proiect se înțelege, că este neapărat de lipsă a se înmulți în măsură neproporționată oarele de limba maghiară

și a se reduce oarele menite pentru celelalte obiecte.

Cugetând la scoalele cele multe sătesci unde din cauza lipselor celor nenumărate ale populațiunei nu se poate ține școală de cât numai iarna sau numai înainte de ameați, trebuie să mărturisim, că prin faimosul proiect al regimului nostru, puținele oare menite pentru îmbogățirea fondului de cunoștințe folosite, se vor reduce înscât încât elevii acelor scoale după ce vor eși dintr'ensele nu se vor alege cu alta, de cât cu nisce pene maghiare, sub învelișul cărora va sta ascunsă ignoranța cea mai deplorabilă. La aceste trebuie să mai adaugăm încă și altă împrejurare; învețarea unei limbii străine, atunci se poate face cu oare-care succes, când cine va cunoaște de ajuns limba sa maternă; cum vor înveța însă elevii nemaghiari ai scoalelor sătesci limba maghiară, ca să o poată ceti și scrie bine, când ei în timpul cel scurt de 4—6 ani, abia sunt în stare să-și învețe de ajuns limba lor maternă! Bărbații de școală ai altor națiuni se plâng și cu drept cuvânt, de încărcarea prea mare a școlărilor cu multele obiecte de învețământ, și cantă căi și mijloace spre a ușura sarcina cea prea grea pentru umerii cei slabi ai copiilor frageți de 8—14 ani; la noi e lucru întors.

Ce le pasă Maghiarilor de psihologie rațională, de pedagogie modernă; ei știu una; limba maghiară mai pre sus de toate, dintr'altel apoi „pereat mundus,“ numai să peară pe maghiarie și toate sunt bune; cultura adevărată a cetățenilor statului, o cultură dela care chiar statul ar trage folosul cel mai mare, pentru ei este lucrul de a doua mână, față cu visul lor de predilecțiune: maghiarizare.

Răi psihologi și răi pedagogi dar și rei politici sunt frații nostri Maghiari. Ei cugetă să pregătească prin astfel de mijloace desperate calea spre absorbirea naționalităților nemaghiare din Ungaria dar: „Vana sine viribus ira.“ În orbia lor ei uită chiar de preceptul întemeetorului statului unguresc care a dis memorabilele cuvinte: „unius linguae imperium imbecile,“ uită de chiar trecutul lor propriu, care este caracterizat prin lupte continue pentru conservarea naționalității și limbii lor amenințate în existență prin limba latină și germană. Precum tendențele acele de desnaționalizare au adunat pe Maghiari în jurul paladiului naționalității și limbii lor, așa și pre noi ne va aduna tendența de maghiarizare cu atât mai mare ardoare în jurul paladiului limbii și naționalității noastre amenințate, și rezultatul a bună samă nu va fi la noi altul, de cum a

„Sânta Familia“ de Rafael, — „portretul unei Dame“ de Lionardo da Vinci, la care artistul lucră patru ani întregi; — „Incoronarea lui Isus cu coroana de spini“ de Tizian, una din cele mai grandioase picturi, pentru că fisionomiile persoanelor agende ilustrează cele mai diverse caractere; iar între celelalte picturi se mai disting operele următorilor artiști renumiți: Correggio, Romano, Rēni, Mantegna, Gozzoli și Lippi.

În școala germană, carea este relativ rău reprezentată, escelează numai: icoanele de Dürer și Holbein jun. și apoi „Isus înaintea lui Pilat“ de Wohlgenuth.

Mai mult decât cea germană bilează școala nederlandesă (flandrică și holandesă), pentru că după cum se știe în țerile de jos pictura totdeauna a fost în mare floare și șia câștigat cel mai mare renume. Cine d. e. n'a auzit sau n'a cetit despre Madonele de Rubens?! — Galeriele Louvreului conțin o mulțime de icoane originale de Rubens, ce ilustrează cele mai diverse

sujete; iar splendoarea tuturor operelor acestui principe al picturii sunt circa 25 tablouri gigantice, prin cari se glorifică viața Mariei de Medici, a bărbatului ei Enric IV și a copiilor lor. — Imposante mai sunt: „Rinaldo și Armida,“ apoi „Madona cu copilul“ de van Dyck; — „Ăngerul Rafail părăsesce pre Tobia“ de Rembrandt; — „Fiul risipitor de Teniers“ și „Telălita satului“ de Dou. — Alte celebrități din această școală mai sunt: Van der Helst, van Eyck, Terburg și Ravenstein.

Școala spaniolă are numai doi pictori de renume european: Velasques și Murillo, și splendoarea acestei școale este tabloul: „Concepțiunea Maicei Domnului“ de Murillo, o icoană cumpărată cu 615,000 fr.!

În fine între picturile școalei franceze escelează: tablourile mitologice și bisericăse de Lesueur; — scene din resboaiile lui Alesandru cel mare de Lebrun; apoi „Răpirea Sabinelor“ și „Jidovii adună mana în deșert“ și altele multe de renumitul

Pousin: — portretele istorice de Rigaud; — „Isus alungă pre neguțatori din templu“ de Juvenet; — „Reînțoarcerea fiului pierdut“ de Greuze; — „Dreptatea și resbunarea divină persecutează crima“ de Prudhon; — „Sabinele“ de David și multe alte tablouri de: Delacroix, Delaroche, Gerard, Fleury, Joffroy, Guerin etc.

Preste tot museele din Louvre așa sunt de grandioase, cât sunt convins, că d. e. toate museele Vienei la olaltă sunt numai un pigmeu față de colosalul Louvre. Interesant este a înțimpina în fie-care sală din Louvre artiști diferiți, femei și bărbați, cari copiază originalele, ce se păstrează aci. Dacă apoi considerăm, că în fie-care di mii de oameni vizitează salele Louvreului, iar duminica de mulțimea vizitătorilor din cele mai inferioare clase ale populațiunei — abia aflăm loc să putem vedea ceva, după cum o pățirăm și noi la Versailles și dacă considerăm, că frecventarea museelor de arte nobilitează și perfecționează gustul, — atunci putem înțelege, pentru ce în

Francia, și așa dicând numai în Francia, artele belle au pētruns în toți ramii vieții sociale. Numai Francezul specialminte Parisianul, fie cât de sărac și de ori-ce ocupațiune, este însuflețit pentru tot ce e artă; și când din contra în Viena d. e., unde am petrecut circa 2 săptămâni, m'am convins din conversațiunea cu cunoscințele făcute în restaurațiune, că foarte mulți Vienezi, cari — nota bene nici decum nu se țin de plebe, mai bine cunosc nenumăratele cărcime „Zum Heurigen“ și mai bine știu adresa acestora, decât știu unde se află cutare și cutare muzeu, pe care firesce nu l'au cercetat nici când! Afară de cea în Francia copiarea originalelor din muzeu este o permisiune generală, pre când d. e. în München, până mai în anii din urmă, sub pedeapsa de a fi oprit pentru totdeauna dela cercetarea museelor, nu era iertat nimēnui, de a face nici măcar schițe, când respectivul se afla încă în muzeu!

(Va urma).

fost el la Maghiari. Neadevărul și lucrarea în contra legilor naturii totdeauna s'au resbunat și se va resbuna fără indoială și în contra acelor, cari binele și progresul țării întregi, îl jertfesc unei idei rău înțelese; națiunii maghiare de stat. Cu mâhnire trebuie să căutăm noi nemaghiarii la această nouă încercare, a regimului constituțional unguresc care una câte una ne nimicesc speranțele ce le-am avut față cu statul constituțional unguresc și cu durere căutăm la viitorul, care stând lucrul astfel, nu ne va afla atât de uniți unii cu alții, precum vor cere poate grelele încercări la cari vom fi espusi. Nu nouă însă să ni se impute răceala aceasta, ci acelor cari prin dispozițiunile lor nechibzuite departă pre cetățenii statului unii de alții.

Noi Români, și sub alte și poate mai grele încercări nu am denegat niciodată a pune puterile noastre în serviciul statului și ați dacă, pe lângă toate protestele noastre, proiectul amintit de lege se va prezenta, și precum se poate prevedea se va primi de majoritatea dietei, ridicându-se la valoare de lege, nu vom lăsa, ca la casa de lipsă să sufere patria pentru greșala unora dintre concetățenii nostri. Noi ne vom da la o parte, vom lăsa să treacă acea furtună amenințătoare preste capul nostru, precum au trecut și multe furtune grele din trecut și în urma urmelor, suntem de firma credință, că nu noi vom fi cei absorbiți. Cu cât va fi mai mare încercarea cu atât mai mare va fi Filipirea noastră către limba și naționalitatea amenințată, și ce n'au succes altor popoare mult mai înaintate în cultură, de sigur nu va succeda nici Maghiarilor în secolul nostru, numit cu drept cuvânt al egalei îndreptățiri al libertății, al naționalității. Poate că regimul nostru constituțional în punerea în lucrare a legii votate de dietă să ne mărginească și mai mult puținul ce ni'l mai lasă textul legii, poate să ne scoată chiar, cu vătămarea legii pentru autonomia noastră confesională, din cele mai multe scoale confesionale și să ne introducă învățători străini, — un unghiu tot ne mai rămâne, unde nu va străbate nici o putere lumească, — inima noastră. Aici vom conserva până la timpuri mai favorabile sfânta scântie a iubirii de limba noastră națională. Și în toate încercările ne vom mângâia cu bardul epocii de renaștere al Germanilor, cu Arndt care dice: „Der Gott, der Eisen wachsen liess, der wollte keine Knechte“ și aplicând aceste la împregiurările noastre vom dice și noi: „Dumne-deul care a dat popoarelor Ungariei diferite limbi, diferite naționalități de sigur nu voiesce, ca limba noastră, naționalitatea noastră să devină sclavă limbei și naționalității maghiare.“

Un învățător.

Ciuma orientală.

„Montags-Revue“ din Viena înscieștează dto 26 Ianuarie c. n.: Măsurile, ce s'au hotărât în conferența sanitară, sunt deocamdată de natură provizorie, de oare-ce în comisiune a prevalat părerea, că primejdia n'ar fi iminentă. Dacă însă s'ar arăta, că boala câștigă teren, atunci sunt pregătite cele mai riguroase măsuri sanitare. Cu deosebire poate fi privit ca un ce sigur, că în cazul acesta se va pune un cordon militar rigoros la granița germană și austro-ungurească, cu acel mandat strict, a nu lăsa să treacă absolut nimica, nici oameni nici animale nici transporte de ori-ce soi. Delegatul prusian, consilierul intim Dr. Finkelnburg, care a părăsit Viena ieri sara, a declarat aici cu firmitate, că Germania ar fi hotărâtă, a pune un cordon militar de

80,000 soldați pentru închiderea ermetică a graniței, și că pentru acest sfârșit ordinul de mobilizare ar fi deja pregătit întocmai ca și pentru casa de război. Afară de aceasta la graniță au a fi construite barace de lemn pentru carantena. Din comisiunea sanitară se mai raportează între altele: O observare interesantă a făcut delegatul unguresc. În deobște se presupunea, că boala mai cu samă preste Galiția ar pute fi importată în Austria. Delegatul unguresc însă împărtășește, că în tot anul o mulțime de drotrari din Slovacia ar migra la Astrachan, unde și cumpără obiecte mici sau săvârșesc munca lor îndatinată, pentru care ei primesc în schimb șofranul, ce crește în Astrachan și la ei acasă e foarte căutat. Pe această cale ciudată boala încă s'ar pute importă.

România încă a început a lua măsurile de lipsă pentru combaterea primejdiei provenitoare din eventuala apropiere a cumei orientale de hotarele sale. Se anunță adevărat din Bucuresci dto 26 Ianuarie, că medicii Capsa și Felix călătoresc în aceeași conform unui mandat al guvernului românesc la Viena, spre a se confelege acolo despre măsuri comune împotriva cumei. Un al treilea membru al consiliului sanitar se duce în Rusia, pentru a studia epidemia la vatra sa.

Încât pentru lățirea cumei în guvernamentul Astrachan „Monitorul“ rusesc aduce scirea, că după raportul guvernatorului din Astrachan dto 22 Ianuarie c. n. în colonia Stariza dela 17-lea l. c., iar în Prișib, Nicolsc, Udaci și Mihailovsca de 12 zile încoace nu s'ar fi mai ivit îmbolnăviri nouă.

Cu privilegiul acesta împărtășim cetitorilor nostri după „Deutsche Zeitung“ din Viena că, de aci până la Astrachan n'ar fi îndepărtarea mare, căci vatra cumei s'ar afla la o distanță de numai 4 (patru) zile dela hotarele monarhiei noastre.

Despre caracterul cumei orientale mai adaugem după „Wiener medicin. Wochenschrift“: „Până când ține frigul, se va susține ciuma, după aceea însă ea va scăde, căci se scie din experiență, cumcă cu începerea temperaturii mai călduroase boala aceasta scade și dispăre etc.“

Correspondențe particulare

ale „Telegrafului Român.“

„De sub poalele munților apuseni“ în Ianuarie 1879. Tot numai lucruri triste ve anunțăm dle redactor din părțile aceste — de sub poalele munților apuseni — ne având pentru astădată lucruri mai îmbucurătoare pentru jurnalistică.

Lumea, respective poporul e umplut de groază, b'a e îngrițit foarte de un viitor trist, ce și'l prevede, și care se poate prea ușor deduce din apăsările ce se manifestează pe aici și giur neîntrerupt mai în toate zilele, — căci, nu sunt destul de apăsătoare, ci torturătoare chiar: execuțiile dîlnice, cari storc fără cruțare bietele familii de tot ce au mișcător și nemișcător; nu e destul că se pemnorează în unele comune și până la o mie vedre de vin pentru contribuția restantă carea se urcă mai în fie care comună la mii; nu e destul că se vinde în piață cu toba câte un șir de buți cu vin pentru un preț bagatel de 26 cr. vadră, (dî: douăzeci și șase) mult până la 50 cr., b'a se mai adauge cătră toate aceste execuții acum și executarea tacselor venitelor de dijma, a cărora încasare, în urma unei ordinațiuni ministeriale se începe încă cu anul 1869, așa dară acum e sililit bietul popor a solvi erariului deodată pe 10 ani sub încungiuarea execuției deja întreprinsă cu multă diligență și asprime din partea execu-

torilor anume ordinați spre acest scop. Acum se nasce întrebarea: că ce face bietul popor în mijlocul acestor împregiurări fatale? iată ce face, el (poporul) e gata a părăsi și a sista mai bucuros continuarea lucrării viilor, dacă înaltul ministeriu nu va fi aplicat cel puțin a concede solvirea competenței erariale cu începutul anului curent 1879 căci: a silii astăzi pe bietul popor stors până la măduă de anii cei sterpi de mai înainte e o imposibilitate; mai mult: ar fi chiar o întreprindere prea greșită a în. ministeriu, care ordonează d. e. a se esecua dela N. N. o tacsă de dijma de 60 fl. v. a. pe când bietul om n'are avere mișcătoare nici de 10 fl. v. a.; un altul are se solvească o tacsă de 200 fl. v. a. are și avere de acesti bani; averea lui însă constă din 4 vaci, car și plug, pre aceste dacă i le vinde, urmarea va fi: că bietul om numai are cu ce și lucra pământul, și apoi cine nu scie: că dacă nui pâne și mălaiu, nu se va lucra nici viia rescumpărată în modul de mai sus, dar nu se va pute solvi nici contribuția agrilor părăsiți și remași neproductivi din lipsa vitelor cornute. Poftim, atunci ce a câștigat erariul? se înțelege de sine că a perdut, dar a perdut nu numai erariul, ci a perdut mai mult (a perdut tot) bietul econom, rămîind la sapă de lemn cu familia lui întreagă. Săracă lume de de pradă!

În comuna Benic (tot cercul Aiudului) un om are mai multe jugere viiă, după cari are se solvească la erariu 900 fl. v. a. (dî: nouă sute), dar omul fiind incurcat de mai înainte cu alte datorii, și fiind în mai multe rënduri esecuat, astăzi numai dispune nici de cea mai mică avere, și ca atare neavînd de unde solvi erariului tacsă enormă de 900 fl. acele jugere de viie stau părăsite și nelucrate de nimenea! Această întemplantare 'mi o enară în zilele acestea chiar un domn esecutor, care 'mi a spus și numele respectivului proprietariu de vii.

Am atrage la acest loc dacă ne ar fi cu puțină atențiunea înaltului ministeriu de agricultură în cauza stoarcerei competenței erariali pentru dijmele viilor pre acumulate și neesecutare, și garantăm: că nu-i va fi nici spre rușine nici spre daună schimbându și ordinațiunea esmisă în astă privință cu alta mai corespunzătoare scopului, iar bieții oameni apăsăți ar începe numai decât solvirea fără greutate simțită, ba ar continua și lucrarea viilor ce au la din contră se rămân părăsite!

Spre încheiere mai am se adaug dle redator un ce și mai trist, și mai înfiorător. Astăzi numai este comună și dî pe aici, în carea chiar se nu vadă omul cu indignațiune a oreă și câte două rënduri de esecutori pe dî, întreprindînd felurite esecutiuni. Unul esecuează mobilele sau imobilele cutărui creștin, altul pemnorează boul și cerealele în restanții de contribuție; oameni și mueri umblă ca nebuni în necasul cei torturează; se aud glasuri înfiorătoare: „de ar „mai fi revoluție, de ar mai fi bătaie, „că numai e de suferit atâta necas și „amar ce ne vine pe cap în toate zilele.“ Nu este dî, în carea se nu caute și pe popa acesti necăjiți, ca să-i ceară sfatu lui, dar fiind că nici sântia sa nu stă mai bine în astă privință decât parochienii sei necăjiți, prin urmare de o mângâiere nici că mai poate fi astăzi vorba, ea nu și mai află nici locul nici omul, unde să se mai adăposteașcă!

Ne temem de urmări triste ce provoacă aceste zbiciuituri, cărora sunt espuse sutele de familii asuprite până la desperare, de ceea ce Dumne-deu să ne ferească!

I. P.—u.

Statua lui Stefan cel Mare.

„Steaua României“ din Iași ne dă următoarele interesante relevări asupra lucrării urmate până a dî pentru ridicarea monumentului marelui domn român în a doua capitală a țerei:

Comitetul central, numit pentru stringerea banilor necesari spre ridicarea statuei equestre în bronz a lui Stefan cel Mare pe una din piațele orașului Iași, intrunindu-se a numit din sinul sau o comisiune esecutivă, compusă din d-nii N. Gane, S. Pastia, I. Negruzzi și A. Stamatopol, sub președința d-lui V. Alesandri, care se proceadă la lucrările cuvenite pentru realizarea dorinței țerei întregi de a perpetua prin bronz măreața figură a ilustrului Domn. Aceasta comisiune esecutivă a avut deja intruniri. În ședința întâiu s'a ocupat de mijloacele bănesci de cari ea dispune, și a vedut că posedă strînsă până acum aproape suma de 120,000 lei. După aceasta a hotărît să cheme în sinul sau pe principalii nostri artiști, cari ar pute aduce vre-un folos prin luminele d-lor, ca mai speciali în asemenea cestiune; drept care au invitat pre d-nii pictori: Panaiteanu, Verussi și Stahi.

În a doua a ei ședință, luând parte și d-nii pictori; Panaiteanu și Verussi lipsind d. Stahi din cauză de boală, comisiunea a pus în discuțiune cestiunea: care este centrul artistic în Europa de preferit, unde s'ar putea esecuta cu succes monumentul dorit? D. Verussi luând cuvîntul, a arătat, că orașul cel mai superior artistic din timpul de față, este Parisul. Că arta franceză este culminația în genere a arcei contemporane și mai cu samă în cea ce se atinge de arta monumentală. Ca o dovadă mai pipăită despre aceasta, pe lângă mai multe fapte, a adus ca exemplu și următoarele două: Întăiu comandarea de către guvernul Statelor-Unite a statuei în broz și în mărime colosală, reprezentând „Libertatea“, și care numai ea dimpreună cu pedestalul seu, vor forma farul ce se va aședa la intrarea portului de New-York. Această statuă, Statele-Unite au comandat'o în Paris. Al doilea fapt este, rădicarea monumentului „Victoria“ în Berlin, operă a artei actuale germane, și despre care critica artistică a stabilit, că nu întrunesc calitățile estetice dorite. În urma acestor explicări la cari a adeseat și d. Panaiteanu, comisiunea a hotărît; ca comanda monumentului nostru să se facă la artiști francezi din Paris, și pe cât se va pute la cel mai ilustru.

Pentru aceste, a luat măsura de a ruga pe d. Calimah Catargiu, reprezentantul țerei la Paris, ca să se pună în raport cu principalii statuari de acolo, mai reputați în opere monumentale. La aceasta, d. Verussi a adăogat, că întâiu pictor român d. Grigorescu se află, pentru cât-va timp stabilit în Paris și ar pute fi de mare folos d-lui Catargiu în relațiunile d-sale cu diferiții statuari. Comisiunea aprobând mijlocul propus, a hotărît să se adreseze și la bunăvoința a distinsului pictor. După aceasta, comisiunea a pus în discuție a doua întrebare: dacă statua trebuie să repesinte pe Stefan în acțiune, cum este repesintat Mihaiu Viteazul în Bucuresci. D. Verussi s'a opus acestui mod de reprezentare, dicînd că este greșită concepția acelor artiști, cari repesintă statuetele în acțiune. Sculptura, neavînd ca mijloc, de cât material greoiu și de sine stătător, trebuie să fie limitată în espresiuile sale, de aceea trebuie să tindă mai cu samă la realizarea perfectă a formelor plastice și să fugă de gesturile violente, cari, alterând frumseța formelor, concentrează espresiuinea numai în figură. Ca dovadă despre adevărul acestui principiu estetic, d-sa a amintit sta-

